

محمد امین صالح (متولد ۱۳۵۴) -
 بیرجند) کارشناس ارشد زبان فارسی
 همگانی و استاد گروه زبان انگلیسی
 بیرجند است. مدتی هجرت پژوهشی
 وگردآوری و چکیده نویسی
 پایان نامه های زبان شناختی ایران
 دانشگاه بیرجند و صاحب کتاب
 «مجموعه پژوهش های صورت گرفته
 در زمینه های گویش های ایران»
 انتشارات فرهنگستان زبان و ادب
 فارسی - ۱۳۸۰، چند مقاله دیگر در
 نشریات علمی - پژوهشی کشور

کلید واژه ها:

کتاب درسی، مقاطع تحصیلی
 ابتدایی، راهنمایی و متوسطه،
 پایان نامه های زبان شناختی، نقد
 بر نامه ها و کتب آموزش زبان فارسی
 مدارس

مقدمه

کتاب درسی باید دارای ویژگی هایی
 باشد که آن را از کتاب به معنای ابزار کسب
 اطلاعات عمومی متمایز سازد. بنابراین
 کتاب درسی از یک سو با توجه به هدف ها و
 اصولی که در آموزش و پرورش توسط
 برنامه ریزان ارشد آموزشی مطرح
 می شود و از سوی دیگر متناسب
 با سابقه ی تحصیلی و
 آمادگی های ذهنی
 دانش آموز
 تدوین

چکیده:

انجام طرح های پژوهشی و مطالعات امیل بدون آگاهی از پیشینه ی تحقیقات
 صورت گرفته، تقریباً غیر ممکن است. دست رسی به نتایج این مطالعات، زمینه را
 برای استفاده ی صحیح از این منابع فراهم می آورد و سطح پژوهش های علمی را ارتقا
 می بخشد. پایان نامه های تحصیلی به عنوان شاخص تحقیقات دانشگاهی. با تمام
 اهمیتی که در پیش برد مطالعات نظری و کاربردی دارند. به دلیل عدم وجود نظام
 اطلاعات علمی جامع و متمرکز در کشور، عموماً ناشناخته می مانند. مجموعه ی
 موضوعی حاضر بر آن است تا به معرفی پایان نامه های مرتبط با نقد بر نامه ها و کتب
 درسی آموزش زبان فارسی مدارس پردازد و در پایان نیز تحلیلی از یافته های خود
 ارائه نماید.

می شود. در ارزیابی شیوه ی آموزش آن نیز
 لازم است معیارهای تعلیم و تربیت، نقش
 ابزاری آن در نظم بخشی تفکر و پرورش ذهن
 خلاق و قدرت تفکر انتزاعی و کسب توانایی
 در بیان، لحاظ گردد. این توانایی ها یا
 مهارت های فکری لازم است به کمک مواد
 زبانی و تمرین های مناسب و نیز شیوه های
 آموزشی روزآمد در سطوح مختلف آموزش
 داده شود.

اصولاً شیوه ی
 آموزش زبان و
 مهارت های

زبانی می بایست بر پایه ی سه اصل پی ریزی
 شود:
 ۱- طرح پرسش های منطقی درباره ی
 داده های زبانی و متونی که آموزش داده
 می شود.
 ۲- پردازش و تحلیل داده های زبانی به
 عنوان حل مسئله و تشخیص رابطه ی منطقی



بین اطلاعات موجود در متن.
۳- استنباط و نتیجه گیری از داده های
زبانی.

سؤالی که در این جا مطرح می شود این
است که در نظام آموزشی ایران،
کتاب های درسی زبان فارسی برای
رسیدن به این اهداف تا چه حد موفق
بوده اند؟

نگاهی گذرا به پیشینه ی

آموزش زبان فارسی در

مدارس کشورمان

روشن می کند که

کتاب های درسی

دوره های مختلف

تحصیلی مملو از

نمونه های نظم و نثر کهن بوده

و از طرفی در برنامه های آموزشی توجه

چندانی به مهارت های گوش دادن و سخن
گفتن و اسباب و ابزارهای ملازم آن نشده
است. این مسئله در دراز مدت باعث
می شود که دانش آموزان قادر به بیان مطلب
خود به ساده ترین وجه نباشند و به هنگام
گوش دادن به مطالب دیگران نیز، ندانند که
به چه چیزهایی توجه کنند و از کنار چه
بخش هایی به سرعت بگذرند.

نظام آموزشی، تنها به زعم خود، به
مهارت های خواندن و نوشتن آن هم فقط در
حد روخوانی همان متون کهن پرداخته
است، غافل از این که خواندن و نوشتن نیز
هر یک اقسام و لوازمی دارد و آموزش آن ها
باید با مهارت های جنبی گوناگون همراه
باشد. واضح است که اقدامات گذشته ی ما
در زمینه ی آموزش زبان فارسی بیش از آن که
با مقتضیات حیات جدید دمساز باشد، بسیار
سنتی و به دور از نظریه های نوین زبان
شناختی بوده است. باید با آموزش زبان
فارسی به صورت علمی و روشمند برخورد
کنیم و این نیاز جدی امروز ماست.

درک مطلب و
خواندن را می توان
به عنوان انتقاداتی
بر این کتب محسوب
نمود.

در ایران بررسی شیوه های تدوین و نیز
ارزیابی کتب درسی هنوز بسیار نوپاست و به
چند کتاب و مقاله محدود می شود. با این
وجود، بخش شایانی از مطالعات این حوزه،
در قالب پایان نامه های تحصیلی به انجام
رسیده که به دلیل ضعف نظام و اطلاع رسانی
دانشگاهی، غالباً ناشناخته مانده اند. بدیهی
است عدم معرفی این منابع می تواند پیشبرد
تحقیقات تخصصی در این عرصه را با رکود
مواجه کند.

مجموعه ی موضوعی حاضر در واقع
بخشی از نتایج یک طرح پژوهشی میدانی
است که با هدف معرفی پایان نامه های زبان
شناختی دانشگاهی از سال ۱۳۷۷ در تهران
مطرح گردید و ادامه ی آن در قالب یک طرح
پژوهشی در دانشگاه بیرجند^۲ پی گیری شد و
به اتمام رسید.

اطلاعات معرفی شده، حاصل بررسی
عناوین بیش از ۲۰۰۰ رساله ی دانشگاهی از
۱۷ مرکز آموزش عالی دولتی و آزاد کشور^۳
در ۶ رشته ی ذی ربط^۴ است و به معرفی ۳۷
پایان نامه ی تحصیلی در زمینه ی نقد و
ارزش یابی برنامه ها و کتب آموزش زبان
فارسی مدارس می پردازد. این رساله ها که
مربوط به فاصله ی زمانی سال های
۱۳۸۲-۱۳۵۰ است، با توجه به مقطع
تحصیلی و سپس محوریت موضوعی شان،
به این شرح ارائه می شوند.

دوره ابتدایی

۱- اعلایی، مریم. بررسی و نقد
روش های تخمین واژگان پایه، در
دوره ی ابتدایی به منظور پیشنهاد روش های

خوش بختانه با

نگاهی به کتاب های

درسی دبیرستانی فعلی، شاهد تمایزی

بین کتب زبان فارسی و ادبیات فارسی

هستیم که اعمال آن از حیث نظری و

روش شناختی بسیار مهم و

ضروری است. کتب زبان

فارسی به آموزش

کاربردهای مختلف زبان فارسی و کتب

ادبیات فارسی به معرفی نمونه ها و انواع ادبی

اختصاص داده شده است. پذیرش تفاوت

بین زبان زنده و معاصر فارسی و گونه های

تاریخی آن، جداسازی زبان معیار، زبان

ادبی و زبان علمی فارسی، پذیرش و آموزش

گونه های مختلف و کاربردهای متفاوت برای

زبان فارسی، معرفی دیدگاه علمی و اصول

زبان شناسی همگانی و پیاده کردن مفاهیم

اصلی آن برای زبان فارسی در قالب

درس های مختلف، پرهیز از دستور زبان

سنتی و برداشت های نادرست درباره ی

زبان، درج نمونه های ادبی از نویسندگان

معاصر فارسی زبان و وجود واژه نامه ی

عمومی و توصیفی از نام های خاص در پایان

کتاب را می توان از نقاط مثبت کتب درسی

آموزش زبان فارسی فعلی برشمرد^۱ هر چند

مواردی چون عدم تفکیک خواندن به عنوان

یک مهارت مستقل زبانی از مهارت نوشتن و

در نتیجه عدم وجود پرسش ها و تمرین های

مناسب اختصاصی برای پرورش مهارت های

مناسب، به راهنمایی دکتر شهین نعمت زاده، کارشناسی ارشد زبان شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ۱۳۸۱

۲- شبیری، علی محمد. واژگان پایه‌ی ادراکی دانش‌آموزان کلاس‌های سوم، چهارم و پنجم ابتدایی. به راهنمایی دکتر مصطفی عاصی، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی، دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۷۶

۳- صفرزاده، فرامرز. واژگان گفتاری پایه‌ی کودکان دبستانی ایران (پایه‌های سوم، چهارم و پنجم). به راهنمایی دکتر سیدعلی میرعمادی، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی، دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۷۶

۴- غفاری، مهران. تحلیل روش‌های آموزش واژگان پایه به منظور پیشنهاد طرحی برای آموزش واژگان پایه‌ی فارسی دوره‌ی ابتدایی. به راهنمایی دکتر جلیل بانان صادقیان، کارشناسی ارشد زبان شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ۱۳۸۰

۵- ضرغامیان، مهدی. واژگان خواننداری کودکان دبستانی ایران. به راهنمایی دکتر مصطفی عاصی، کارشناسی ارشد زبان شناسی همگانی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۱

۶- بدره‌ای، فریدون. وسعت واژگان کودکان دبستانی بر پایه‌ی نوشته‌های آنان. به راهنمایی دکتر محمد مقدم، دکتری زبان شناسی همگانی، دانشگاه تهران، ۱۳۵۰

۷- عسکری، مهناز. بررسی توصیفی - تحلیلی واژه‌آموزی در کتاب‌های فارسی دبستان در چارچوب زبان شناسی تربیتی. به راهنمایی دکتر مصطفی عاصی، کارشناسی ارشد زبان شناسی همگانی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۱۳۷۸

۸- اسلامی، فرانک. تهیه‌ی آزمون بر پایه‌ی تجزیه و تحلیل اصول آزمون شناسی برای تعیین سطح دانش زبان فارسی در کلاس‌های اول و دوم ابتدایی. به راهنمایی دکتر سیدمحمدضیا حسینی، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی، دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۷۹

۹- زارع، رسول. تهیه‌ی آزمون بر پایه‌ی تجزیه و تحلیل و اصول آزمون شناسی برای تعیین سطح دانش زبان فارسی در کلاس پنجم ابتدایی. به راهنمایی دکتر سیدمحمدضیا حسینی، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی، دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۷۹

۱۰- مشایخی، مرگان. تهیه‌ی آزمون بر پایه‌ی تجزیه و تحلیل اصول آزمون شناسی برای تعیین سطح دانش زبان فارسی دانش‌آموزان کلاس سوم و چهارم دبستان. به راهنمایی دکتر سیدمحمدضیا حسینی، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی، دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۷۹

۱۱- میرزایی حصاریان، محمدباقر. تهیه‌ی آزمون بر پایه‌ی تجزیه و تحلیل اصول آزمون شناسی برای تعیین سطح دانش زبان فارسی دانش‌آموزان سال اول ابتدایی. به راهنمایی دکتر سیدمحمدضیا حسینی، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی، دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۷۹

۱۲- رسایی، ایوب. آزمون توان زبانی پایه‌ی پنجم ابتدایی. به راهنمایی دکتر جلیل بانان صادقیان، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی،

دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۷۸

۱۳- شیرزاد، رضا. بررسی میزان تطابق پرسش‌ها و تمرینات کتاب فارسی پنجم ابتدایی با هدف‌های زبان‌آموزی. به راهنمایی دکتر محمدرضا بهرنگی، کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه تربیت معلم، ۱۳۷۳

۱۴- اکبرپور، جعفر. بررسی خطاهای نوشتاری دانش‌آموزان پایه‌های چهارم و پنجم ابتدایی. به راهنمایی دکتر سیدمحمدضیا حسینی، کارشناسی ارشد زبان فارسی، دانشگاه علامه طباطبایی، ۱۳۸۲

۱۵- قربانی حق، الهام. بررسی منشأ غلط‌های املائی در پایه‌های اول و دوم دبستان. به راهنمایی دکتر مهدی سمایی، کارشناسی ارشد زبان شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ۱۳۸۰

۱۶- نبی فر، شیما. بررسی خطاهای املائی و پردازش املائی در کودکان فارسی زبان سال دوم ابتدایی. به راهنمایی دکتر شهین نعمت زاده، کارشناسی ارشد زبان شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ۱۳۷۷

۱۷- نبی فر، آزاده. پردازش ساخت مصدری در دانش‌آموزان دبستانی. به راهنمایی دکتر شهین نعمت زاده، کارشناسی ارشد زبان شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ۱۳۷۷

۱۸- بحیرایی، میترا. ملاک‌های زبان شناختی ساده نویسی برای کودکان دبستانی. به راهنمایی دکتر بهمن زندی، کارشناسی ارشد زبان شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی،

۱۹- خدای، سیده مریم. تهیه‌ی ابزار ارزیابی بازشناسی کلمه‌های کتاب فارسی پایه‌ی اول ابتدایی و بررسی روایی و پایان آن در تهران. به راهنمایی دکتر رضا کرمی نوری، کارشناسی ارشد گفتار درمانی، دانشگاه علوم پزشکی، ۱۳۸۲

۲۰- راعی دهقی، اکبر. انواع ابزارهای انسجام درون متنی در دروس کتاب‌های فارسی پایه‌های اول، دوم و سوم ابتدایی و بسامد آن. به راهنمایی دکتر محمد دبیرمقدم، کارشناسی ارشد آزمون زبان فارسی، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۸۰

۲۱- روستائیان، پریسا. تحلیل سبک شناختی سروده‌های مندرج در کتاب‌های فارسی دبستان. به راهنمایی دکتر کورش صفوی، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ۱۳۷۹

۲۲- سعیدنیا، گلرخ السادات. تحلیل واژگانی کتاب‌های درسی دوره ابتدایی آلمانی زبان فارسی اول دبستان از دیدگاه معنی‌شناسی واژگانی. به راهنمایی دکتر شهین نعمت زاده، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ۱۳۸۱

۲۳- علایی، پوران. تحقیق درباره‌ی یادگیری زبان فارسی در سطوح مختلف مدارس. به راهنمایی دکتر زهره سرمد، کارشناسی ارشد آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه تهران، ۱۳۵۳

دوره‌ی راهنمایی

۲۴- صالحی، حکمت‌الله. بررسی ابزار انسجام حذف در متون درسی کتاب فارسی پایه‌ی اول و دوم راهنمایی. به راهنمایی دکتر شهین نعمت زاده، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۸۲

۲۵- آزامی، منصور. بررسی و مقایسه‌ی عناصر واژگانی دانش‌آموزان کلاس اول راهنمای تیزهوشان و عادی. به راهنمایی دکتر شهین نعمت زاده، کارشناسی ارشد گفتار درمانی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، ۱۳۷۶

۲۶- زراعتکاری دریمی، فرنوش. بررسی واژه‌های کاربرد زبان اول در دانش‌آموزان دختر مقطع راهنمایی در شیراز. به راهنمایی دکتر مرتضی یمینی، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی، دانشگاه شیراز، ۱۳۸۲

۲۷- آزرمی، حسین. تهیه‌ی آزمون بر پایه‌ی تجزیه و تحلیل و اصول آزمون‌شناسی برای تعیین سطح دانش زبان فارسی دانش‌آموزان کلاس دوم راهنمایی. به راهنمایی دکتر فرزانه فرحزاد، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۷۹

۲۸- قلی‌زاده، محمدرضا. تهیه‌ی آزمون بر پایه‌ی تجزیه و تحلیل اصول آزمون‌شناسی برای تعیین سطح دانش زبان فارسی دانش‌آموزان کلاس سوم راهنمایی. به راهنمایی دکتر سیدمحمدضیا حسینی، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۷۹

۲۹- رضوانی مقدم، علی. ضرورت بازنگری متن فارسی کتاب‌های درسی مقطع راهنمایی با توجه به پدیده‌ی نشاننداری. به راهنمایی دکتر سیدعلی میرعمادی، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۷۹

۳۰- باستان، آذر. واژگان گفتاری بر پایه‌ی دانش‌آموزان دختر مقطع راهنمایی. به راهنمایی دکتر لطف‌الله یارمحمدی، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی، دانشگاه شیراز، ۱۳۸۰

۳۱- بخیرنیا، منصور. بررسی آماری

واژه‌های دخیل نو در کتاب‌های آموزش و پرورش مقطع ابتدایی، راهنمایی و علوم انسانی متوسطه. به راهنمایی دکتر محمدتقی طیب، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه اصفهان، ۱۳۷۵

دوره‌ی دبیرستان

۳۲- تقیه، محمدرضا. جمع‌آوری، طبقه‌بندی و بررسی مثال‌ها و تمرین‌های دستور زبان‌ها (مقاطع راهنمایی و دبیرستان). به راهنمایی دکتر محمدجواد شریعت، کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نجف آباد، ۱۳۷۲

۳۳- پارسا، سیداحمد. تحقیقی درباره‌ی اثرات دو روش تدریس انتزاعی و تدریس در متن (روش جزء به کل و کل به جزء) بر میزان یادگیری برخی دانش‌آموزان دبیرستان‌های شیراز در درس دستور زبان فارسی. به راهنمایی دکتر محمود طاووسی، کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شیراز، ۱۳۷۴

۳۴- شهیدی، فرشید. طرحی نو در صرف دستور مدرسه. به راهنمایی دکتر محمدعلی گذشتی، کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ۱۳۷۸

۳۵- صادق‌لو، خلیل‌الله. فرهنگ توصیفی دستور در کتب متوسطه. به راهنمایی دکتر محمدعلی گذشتی، کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، ۱۳۷۹

۳۶- علوی مقدم، سید بهنام. نقد و بررسی مباحث دستوری در کتاب‌های زبان فارسی مقطع دبیرستان. به راهنمایی دکتر علی محمد حق شناس، کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه علامه

۳۷- زارعی کرد شولی، اسماعیل. کسب دیدگاه‌های کارشناسان با استفاده از روش دلفی جهت یافتن مشکلات تدریس و یادگیری کتاب‌های زبان فارسی دوره دبیرستان. به راهنمایی دکتر محمدرضا پرهیزگار، کارشناسی ارشد آموزش زبان فارسی، دانشگاه شیراز، ۱۳۸۲

جمع بندی

با نگاهی کلی به عناوین پایان‌نامه‌های داخلی انجام شده در زمینه «نقد برنامه‌ها و کتب آموزش زبان فارسی مدارس» می‌توان چنین گفت که با وجود محدودیت پژوهش‌های این حوزه تا پیش از دهه ۷۰ شمسی، شواهد گویای این واقعیت است که این روند مطالعاتی در خلال دهه‌ی گذشته، از لحاظ کمی و کیفی روبه بهبود داشته است. در فاصله‌ی زمانی ۷۲-۱۳۵۰ مجموعاً سه رساله در این زمینه در گروه‌های آموزش زبان فارسی ارائه شده، حال آن‌که براساس آمار موجود این رقم در سال‌های ۸۲-۱۳۷۳ به ۳۴ رسیده است.

نتایج تحلیلی آماری - موضوعی اطلاعات مندرج نشان می‌دهد که تمایل به بررسی نیازهای زبانی و تحلیل کتب درسی

مقطع ابتدایی به مراتب بیش از سایر مقاطع تحصیلی بوده است و لذا به نظر می‌رسد در زمینه‌ی نقد برنامه‌ها و کتب درسی زبان فارسی دبیرستان، با خلأ مطالعاتی مواجه هستیم و ضروری است حجم پژوهش‌های این حوزه توسعه یابد. در میان بررسی‌های مذکور، مطالعات واژگانی با ۱۱ مورد، بیش‌ترین سهم را به خود اختصاص داده و پس از آن به ترتیب تحقیقات آزمون‌شناسی، دستوری (صرف و نحو)، خط و املا و تحلیل متن قرار می‌گیرند. این پژوهش‌ها به ترتیب بسامد وقوع، در رشته‌های آموزش زبان فارسی، زبان‌شناسی همگانی و زبان و ادبیات فارسی به انجام رسیده‌اند.

از ۱۷ دانشگاه دولتی و آزاد مورد نظر، دانشگاه علامه طباطبایی با ۱۴ مورد بیش‌ترین میزان گرایش در این زمینه را به خود اختصاص داده و سپس دانشگاه‌های آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و دانشگاه شیراز در مرتبه‌های بعدی قرار می‌گیرند. از میان استادان دانشگاه‌های مذکور، به ترتیب آقای دکتر سیدمحمدضیا حسینی، دکتر شهین نعمت‌زاده، دکتر مصطفی عاصی، دکتر سیدعلی میرعمادی، دکتر جلیل پانان صادقیان و دکتر محمدعلی گذشتی نسبت به

راهنمایی رساله‌های این حوزه ابراز علاقه‌ی بیش‌تری نشان داده‌اند.

نکته‌ی قابل توجهی که از بررسی بیش از ۲۰۰۰ رساله‌ی تحصیلی در رشته‌های ذی‌ربط در دانشگاه‌های مذکور به دست می‌آید این است که تمایل به بررسی برنامه‌ها و کتب آموزش زبان فارسی مدارس در مقایسه با دیگر حوزه‌های مطالعاتی کم‌تر دیده می‌شود. در حالی که با توجه به نیاز فعلی و اهمیت موضوع، جا دارد مطالعات آتی با جهت‌گیری بیش‌تری به این سمت سوق داده شود.

آنچه مسلم است این است که پیشینه‌ی تدریس زبان فارسی در مدارس کشورمان پایه‌ی علمی ندارد و از روند مطلوبی برخوردار نبوده است. ولی خوش‌بختانه تغییرات اخیر صورت گرفته در متن درسی این حوزه، روزه‌های امید را به سوی علاقه‌مندان به این زبان گشوده است که امید می‌رود با ادامه‌ی نقد سازنده‌ی آن‌ها و نیز در سایه‌ی تعامل بیش‌تر با گروه‌های آموزشی، خلأ مطالعاتی گذشته به سرعت برطرف شود. باشد که در این زمینه اطلاعات ارائه شده، بتواند ضمن بازنمایی تلاش‌های صورت گرفته، زمینه‌ی مناسب‌تری برای بسط و غنای تحقیقات تخصصی را فراهم آورد.

پی‌نوشت

۱. نامه‌ی فرهنگستان علوم، اصفهان، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تربیت مدرس، تربیت معلم، تهران، رازی کرمانشاه، شهید باهنر کرمان، شهید بهشتی، شهید چمران اهواز، شیراز، علامه طباطبایی، علوم بهزیستی و توان بخشی، علوم پزشکی
۲. تهران، فردوسی مشهد و دانشگاه‌های آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، علوم و تحقیقات و نجف‌آباد.
۳. رشته‌های آموزش زبان فارسی، زبان‌شناسی همگانی، زبان و ادبیات فارسی، برنامه‌ریزی درسی، گفتار درمانی و آموزش زبان انگلیسی.
۴. اصفهان، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تربیت مدرس، تربیت معلم، تهران، رازی کرمانشاه، شهید باهنر کرمان، شهید بهشتی، شهید چمران اهواز، شیراز، علامه طباطبایی، علوم بهزیستی و توان بخشی، علوم پزشکی
۱. نامه‌ی فرهنگستان علوم، ش ۱۲، ص ۶۷.
۲. طرح پژوهشی «گردآوری و چکیده‌نویسی پایان‌نامه‌های زبان‌شناختی دانشگاه‌های دولتی و آزاد کشور» معاونت پژوهشی دانشگاه بیرجند، ۱۳۸۲.
۳. مراکز آموزش عالی مورد نظر عبارت‌اند از دانشگاه

کتاب‌نامه

- ۱- شاهی، شهروز. بررسی و تعبیه‌ی سازوکار تحلیل متن برای متن‌های زبان فارسی با عنایت به متن‌های مهم موجود، پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، ۱۳۸۰.
- ۲- ناصح، محمدامین. گردآوری و چکیده‌نویسی پایان‌نامه‌های زبان‌شناختی دانشگاه‌های دولتی و آزاد کشور. طرح پژوهشی دانشگاه بیرجند، ۱۳۸۲.
- ۳- نیلسی پور، رضا. آسیب‌شناسی آموزش زبان فارسی، نامه‌ی فرهنگستان علوم، شماره ۱۸، ۱۳۸۱.
4. Williams D. (1983). "Developing Criteria for Textbook Evaluation." ELT. Journa, 37(3)